

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA  
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE  
ȘCOALA DOCTORALĂ: ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ**

***Fenomenul pelerinajului în societatea  
românească în secolele  
XIX-XX  
Rezumatul tezei***

**DOCTORAND:**

DRD. COSMINA GÎNȚA

**COORDONATOR:**

PROF. DR. TOADER NICOARĂ

Cluj-Napoca  
2015

# **Fenomenul pelerinajului în societatea transilvăneană românească în secolele XIX-XX**

## **I. Introducere.**

1. Argument
2. Scopul, obiectivele și ipostazele de cercetare
3. Metodologie
4. Etape ale cercetării
5. Aplicații și implicații posibile

## **II. Istoriografia tematicii**

## **III. Fenomenul pelerinajului**

1. Concepte și definiții
2. Motivațiile pelerinajului creștin
3. Etapele spirituale și laice ale unui pelerinaj.
4. Spațiul sacru și spațiul profan ca loc de pelerinaj
5. Imaginarul constituit în jurul locurilor de pelerinaj
6. Geografia locurilor de pelerinaj
7. Pelerinajul în prezent-între excursie și activitate creștină

## **IV. Regulamente și ritualuri**

1. Religiozitatea populară
2. Regulamente pentru un pelerinaj corect
3. Ritualuri și gesturi practicate
4. Curiozități

## **V. Pelerinajul în religia mahomedană**

1. Concepții și imaginar
2. Locuri de pelerinaj ale islamului
3. Pelerinajul musulmanului român.

## **VI. Pelerinaje închinare Fecioarei Maria**

1. Cultul marian
2. Locuri de pelerinaj închinare Fecioarei în Occidentul Europei
3. Icoanele Fecioarei – sursă de pelerinaj creștin în Orientul european

## **VII. Pelerinajele închinare lui Isus**

1. Locurile sfinte
2. Creștinii români și pelerinajul la Ierusalim

## **VIII. Biserica și pelerinajul**

1. Pelerinajul creștin în spațiul greco-catolic transilvănean, în secolele XIX-XX
2. Pelerinajul creștin în spațiul romano-catolic transilvănean, în secolele XIX-XX
3. Studiu de caz - pelerinajul ortodox și pelerinajul greco-catolic din 1925

## **IX. Concluzii**

## **X. Lexicon**

## **XI. Rezumat limba engleză**

## **Bibliografie**

## **Anexe**

**Conținutul informațional al acestei teze poate fi sintetizat prin următoarele cuvinte cheie:**

Pelerinaj, greco-catolic, geografie sacră, minuni, relicve, mariofanie, musulmani, turism religios, imaginar, mentalitate colectivă.

## Rezumat teză de doctorat

Lucrarea „*Fenomenul pelerinajului în societatea transilvăneană românească în secolele XIX-XX*” a fost elaborată, plecând de la convingerea că fenomenul religios studiat și intens dezbătu de mijloacele de comunicare în masă contemporane, pare simplu, la prima vedere, însă destul de complex, atunci când ne gândim la modul în care el există, a apărut și a evoluat, precum și la modul extrem de diversificat de practicare și manifestare. Lucrarea de față este structurată în opt capitole, fiecare dintre acestea aducând în prim plan fenomenul religios al pelerinajului și modul lui de desfășurare de-a lungul perioadei istorice supusă studiului, în special în zona geografică, culturală și multiconfesională a Transilvaniei.

Lucrarea mea abordează un subiect de o vastă popularitate printre istorici, antropologi, sociologi, teologi și chiar jurnaliști. Istoriografia din România, s-a raliat istoriografiei occidentale și a supus tot mai atent studiului fenomene religioase, gesturi de devoțiune și practici spirituale, consolidând și oferind istoricului posibilitatea să ofere o imagine cât mai deoalată și completă asupra unor elemente ale religiosului, precum pelerinajul.

**CAPITOLUL I- *Introducere***, este redactat cu scopul de-a face cunoscut modul de muncă și cercetare, precum și sursele pe care le-am utilizat pentru a realiza această teză. Fac apel la sursele bibliografice editate și la cele inedite din presa religioasă a vremii, trec prin filtrul critic și analitic aceste informații, apoi fac apel la interviu și la câteva surse orale pentru a identifica modul de raportare asupra fenomenului în prezent și nu în ultimul rând urmăresc și analizez gestica specifică precum și modul în care este perceput și practicat pelerinajul de către ortodocși, catolici, greco-catolici și musulmani.

Pelerinajul, e o componentă a antropologiei religioase, și un fenomen ce face parte din sfera de studiu și cercetare a mai multor domenii științifice. El a fost cercetat în mod direct sau indirect atât de istorici, geografi, economiști, folcloriști, filosofi, sociologi, etnologi și, nu în ultimul rând, de teologi. Se poate afirma astfel că actul pelerinajului ține "și de cer și de pământ". Pelerinajul este o poartă deschisă spre o cale de acces, rară și diferită spre divinitate, care permite întâlnirea cu forțe supranaturale sau cu realități sacre.

Scopul acestui proiect de cercetare își propune, studierea aprofundată a fenomenului pelerinajului din punct de vedere istoric, teologic, sociologic și din punctul de vedere al istoriei

mentalităților. Elementul central al studiului se va axa pe aprofundarea cercetărilor pelerinajului în cadrul confesiunii greco-catolice.

Obiectivele ce vor alcătui acest scop sunt necesare pentru a elabora la sfârșitul cercetării un studiu complex și demn de încadrat în istoriografia de specialitate.

Astfel că cercetarea urmărește să localizeze cele mai semnificative centre de pelerinaj din țară și din străinătate, realizând o hartă a fenomenului și a sentimentelor devoționale. Restituirea unor trasee și descoperirea unor motivații ce determină pelerinul să plece spre un anumit loc, va constitui un punct semnificativ de înțelegere a ideilor, deciziilor și sacrificiilor la care se supune pelerinul.

Studierea aparițiilor miraculoase, a vindecărilor și modul în care anumite spații devin centre de pelerinaj va constitui un domeniu de studiu absolut necesar pentru înțelegerea deplină a subiectului supus spre cercetare.

Apoi ne vom centra atenția asupra studierii, descoperirii și interpretării nevoilor și impulsurilor interioare ale celor care practicau și practică și azi aceste călătorii spre locurile unde divinitatea își face simțită prezența în mod material.

Prin pelerinaj se înțelege o călătorie ce are ca destinație un loc sfânt, iar finalul acesteia, constă în venerarea acordată acestui "centru" spiritual. Sensul termenului exprimă sacralizarea spațiului și a anumitor persoane, sau relicve ale unei existente.

**CAPITOLUL II *Istoriografia*** -este necesar și totodată indicat, să redactez un excurs introductiv, în care să ofer informații despre o vastă și diversă bibliografie existentă și utilizată de mine în realizarea acestei cercetări. Stadiul la care se află în prezent nivelul cercetării în domeniul istoriei Bisericii și implicit al studierii pelerinajului creștin, este unul avansat și performant, prin urmare se cuvine să specific câteva date despre unele titluri consacrate acestui subiect. Mențiunea principală pe care aș putea să o trasez, se referă la faptul că, din punct de vedere al educației religioase a pelerinului creștin, bibliografia scrisă sau tradusă, este semnificativă, accesul la informație, în prezent fiind facilitat de existența unor numeroase cărți, documente religioase, broșuri cu învățături și sfaturi practice, în format electronic pe o multitudine de site-uri ce abordează viața spirituală. Trebuie să precizez că istoriografia alocată acestui subiect este un vastă eu, menționând în aceste rânduri cele mai reprezentative titluri.

Problematica pelerinajului este un subiect ce a ridicat semne de întrebare și a născut polemici în mass-media încă din perioada în care societatea românească avea acces limitat la

informarea în masă, datorat existenței a unor puține publicații și ziare. Presa religioasă cunoscută și aflată în puternică afirmare în Transilvania de după revoluția pașoptistă, a titrat de nenumărate ori cuvântul pelerinaj. Scopul presei este acela de a informa, de a populariza fenomenul, de-al organiza și gestiona după canoanele și specificul epocii. Sunt anunțate anual pelerinaje desfășurate la mănăstiri din Transilvania, unde și azi ajung un număr mare de pelerini, în special în numerele de vară și toamnă.

În prezent, atât istoriografia românească cât și cea vestică au dezbătut intens în paginile unor articole sau pe filele unor cărți acest subiect, din numeroase perspective, adoptând interdisciplinaritatea sau axându-se cu cercetarea doar pe un element al acestui fenomen atât de complex. Acest gest laudabil aparține unor istorici și cercetători ce și-au asumat rolul de a căuta, descoperi, studia, actualiza și articula informațiile religioase, culturale, politice, sociologice sau antropologice despre fenomen, sau au procedat ei înșiși la efectuarea unor studii și călătorii/pelerinaje personale cu scopuri personale sau din dorința de-a înțelege mai bine obiectul de studiu propus.

**CAPITOLUL III** – intitulat: „**Fenomenul pelerinajului**” - am abordat, din punct de vedere istoric definiția termenului și am scos în evidență valențele cuvântului ca element de bază în definiția corectă a suitei de gesturi ce permite definiția unor acțiuni și deplasări ca fiind pelerinaje sau nu.

Pelerinajul este un act uman și prin urmare el presupune apariția unor probleme, a unor momente și aspecte ce decurg din natura umană ca atare, dar scopul lui se deschide spre o semnificație mai amplă, teologice, revelatoare a adevărului lui Dumnezeu, a omului, și a mântuirii noastre în Hristos. Cunoașterea principalelor năzuințe și idealuri ce determină acest fenomen, modul în care Biserica și supuși săi sunt implicați în acest fenomen, precum și modelele umane ce inspiră fenomenul pot constitui indicatori prețioși în analiza temei.

Pelerinajele, sunt definite ca un fenomen religios universal, și ele au constituit dintotdeauna o formă privilegiată de exprimare a sentimentului religios. Originea și existența pelerinajelor își regăsesc urmele în cele mai vechi timpuri.

Pelerinajul este un obicei al comunităților umane, cu mult anterior redactării Bibliei, o călătorie a credincioșilor spre un loc consacrat printr-o manifestare divină, sau prin activitatea unui maestru religios. Treptat însă pelerinajul devine un fenomen ce depășește canoanele

bisericești și se îmbogățește cu noi elemente precum: căutarea relicvelor, a minunilor, a vindecărilor miraculoase.

Motivele principale pentru care erau întreprinse aceste călătorii, sunt două: a vizita aceste locuri și a se ruga acolo unde s-a concretizat prezența unei divinități. În scopurile ce determină fenomenul pelerinajului se întrunesc și conviețuiesc motive de natură diversă, de la cele religioase și culturale și până la cele spirituale, motive culturale, psihologice, sociologice, topografice și economice, care reușesc să mențină fenomenul mereu viu, într-o evoluție constantă. Motivele sunt variate și diverse de la cele clasice la cele atipice de natură să ofere un câștig bănesc pelerinului, însă în urma aplicării unor chestionare motivația religioasă primează.

Chiar dacă fiecare religie în parte prezintă diferențe importante în ce privește timpul, modalitatea și semnificația pelerinajului, ideea de bază este comună și scoate în evidență necesitatea de a vizita locuri considerate ca fiind "locuite" de divinitate, sub diverse forme, obiecte sacre ale unor fondatori de religii, relicve ale sfinților și martirilor sau chiar unele locuri legate de evenimente particulare.

Apar desigur, o serie de idei ce urmăresc să combată acest gest al creștinului și unii învățați au evidențiat riscurile și pericolele la care sunt expuși pelerinii și, în special, femeile. Printre cei care s-au pronunțat împotriva acestei practici, au existat mulți care au susținut faptul că Isus Hristos nu a inclus pelerinajul nici între faptele bune, nici între faptele rele și nici între fericiri. Iar harul Domnului nu este legat de un loc material, cu atât mai puțin de Ierusalim, oraș în care se comit păcate de orice fel.

Alți opozanți ai pelerinajului afirmau că el trebuie evitat, pentru că este ocazie de păcat, pe motivul promiscuității dintre bărbații și femeile ce participau la aceste lungi călătorii.

În ciuda pozițiilor pozitive sau negative față de pelerinaje, în secolele următoare practica pelerinajului va continua neîntreruptă și fără mari noutăți, cu modificări minore generate de diversele schimbări culturale, sociale și politice.

Vizitarea "locurilor deosebite" este pregătită prin ritualuri de purificare, și se îndeplinește într-o comunitate umană, care le indică credincioșilor comunitatea religioasă căreia aparțin.

Se impune în mod stringent respectarea unui ritual, a unor reguli de conduită morală și mai ales se stabilesc ierarhii și funcții la fel ca într-o obște sătească. Pelerinajul nu poate fi început fără o prealabilă iertare a păcatelor, fără post, rugăciune stăruitoare, spovadă și acte de milostenie.

Pelerinul creștin e îndrumat să părăsească casa și masa lui pentru a porni, în general fără mijloace de locomoție, la drum spre vreo mănăstire, suferind pentru sufletul său, o serie de poveri fizice precum: truda, oboseala drumului, arșiță sau ploaie, foame, sete, somn scurt și pământ tare.

Pe lângă rigorile canoanelor creștine, pelerinul trebuie să respecte comunitatea din care face parte și modul după care aceasta funcționează la fel ca o instituție, sau o formă de organizare a unui stat. Sunt formulate reguli în ceea ce privește socializarea cu ceilalți membri ai grupului, reguli privind siguranța și respectul față de toate categoriile de vârstă prezente în grup și reguli ce sunt necesare accesului în mod ordonat și creștinesc la locul vizat pentru rugă și închinare.

Pelerinajul constituie de fapt o renunțare la realitatea cotidiană, la lumea cunoscută și plecarea într-o călătorie, spre o realitate nesigură și necunoscută, diferită, specifică, iar importanța gestului crește direct proporțional cu distanța dintre lumea cunoscută și lumea necunoscută a individului participant.

Regulamentele și normele de conduită și adesea de vestimentație solicitate sau impuse celui ce pleacă spre locurile de pelerinaj au rolul de a menține în special, caracterul moral și religios al acestei preocupări. Pelerinului indiferent de religie sau cult i se solicită să fie concentrat și implicat în refacerea legăturilor cu divinitatea, pierdute în urma păcatului și i se recomandă să valorifice din plin fiecare sacrificiului depus în urma acestui gest creștin cu scopul obținerii mântuirii.

Un punct central al acestei teme îl reprezintă percepțiile și imaginarul construit în jurul locurilor frecventate de pelerini, precum și modul în care se putea realiza trecerea pelerinului din spațiul profan din care provenea, spre cel sacru locuit sau frecventat de divinitate și acoliții săi. Vom analiza fenomenul la nivelul percepțiilor, la nivelul imaginarului personal și colectiv ce s-a format în raport cu acest fenomen.

Pelerinul intră în timpul pelerinajului în altă dimensiune spațială și temporală într-un timp sacru dintr-un loc predestinat. Iar pentru aș realiza obiectivul propus e nevoie de , o ritualizare necesară și e nevoie de împlinirea unei lucrări duble și unice de muncă asupra propriei persoane și de acces la transcendență sfințitoare.

Un subcapitol interesant de cercetare îl constituie observarea și analizarea pelerinajelor organizate în prezent. Se impune un studiu inter-disciplinar, făcând apel la sociologie, la



antropologie, la teologie, la geografie și turism și nu în ultimul rând aprofundând presa și publicistica contemporană.

Tocmai datorită acestui fapt ne propunem o analiză atât la nivel religios, oferind o explicație de natură teologică, precum ne propunem de astfel și o analiză sociologică a fenomenului și a persoanelor implicate în astfel de activități.

**CAPITOLUL IV *Biserica și pelerinajul*** este dedicat spațiului în care pelerinajul are cea mai extinsă arie de manifestare, prin comuniune – Biserica.

Studiul se va baza și pe analiza și interpretarea documentelor și desigur, a punctului de vedere al oficialilor romani față de acest fenomen, precum și ideile responsabililor români, sunt necesare pentru a întregi imaginea dezirabilă privind rolul și locul Bisericii în desfășurarea, propagarea și promovarea acestui fenomen

Nu mai puțin interesantă este analiza dinamicii relațiilor oficialilor Bisericii ortodoxe și ai Bisericii catolice din România, cu Sfântul Scaun, cu cetatea Vaticanului devenită după 1848 un loc frecventat de pelerinii greco-catolici.

De o relevanță cel puțin egală pot fi considerate și viziunile și studiile realizate de Biserica ortodoxă, precum și de religia musulmană, în cadrul acestui fenomen devenit treptat un punct de reper important în obținerea mântuirii.

Un alt punct de interes urmărit de cercetarea noastră se va concretiza în realizarea unui studiu de caz comparativ între modul de derulare și locurile preferate de creștinii ortodocși pentru pelerinaj, în raport cu creștinii de confesiune greco-catolică.

Acest proiect își propune să cerceteze ramificațiile organizaționale ale instituțiilor bisericești precum și modul în care ele devin părți componente în organizarea și promovarea pelerinajului. De astfel și implicarea activă a înalților prelați, a preoților și monahilor în diverse călătorii cu scopul pelerinajului, pot constitui indicii de valoare în economia temei.

De astfel urmărirea dezbaterilor pe această temă din viața publică sau din interiorul Bisericii, a schimbului de opinii între adepții pelerinajului și ai beneficiilor acestui fenomen, pe de o parte, și cei care se opuneau unei recunoașteri oficiale a acestui soi de manifestare religioasă, invocând învățătura biblică, pe de altă parte, merită o atenție deosebită.

Bineînțeles, că problema acestei atitudini a bisericii, presupune o dezbatere pe mai multe nivele, întrucât Biserica și fenomenul pelerinajului reprezintă mai mult decât domenii sau instituții. Însă, datorită complexității acestei problematice, riscăm un discurs unilateral și

insuficientă o atare abordare, eludând termeni esențiali de ambele părți. De aici, apar uneori superficialitatea și neînțelegerea, chiar exagerarea tendențioasă a punctelor de incompatibilitate, până la marginalizarea, sau, dimpotrivă, asimilarea irațională generatoare de confuzie. În demersul său de a susține, combate, corija, pelerinajele, Biserica ar trebui să caute să aibă să colaboreze îndeaproape cu mijloacele publice de comunicare în masă, dar și la cele particulare, insistând pentru obținerea unor rezultate diferite de isteria pe care o generează fenomenul în prezent. Datorită faptului că acest subiect nu a beneficiat de un studiu aprofundat intenționez să ofer o imagine complexă asupra fenomenului pelerinajului.

**CAPITOLUL V-** este dedicat *Pelerinajelor închinare lui Isus*- Ierusalimul este locul în care evreii, creștinii și musulmanii își propun să ajungă cel puțin odată în viață pentru a-și manifesta credința și pentru a-și exprima și recunoștința față de divinitatea pe care o venerază, în acelaș loc încărcat de istorie pentru fiecare din religiile menționate mai sus, precum și impregnat de o serie de semnificații al căror sens e păstrat și accesibil prin cărțile sfinte ale celor trei religii. Deși se află din punct de vedere geografic în Israel, Ierusalimul într-un sens mai larg, se poate spune că aparține omenirii întregi, orașul adăpostind numeroase locuri al căror nume apare de nenumărate ori în Vechiul și Noul Testament. Sub acest nume, orașul e cunoscut cu mult înainte de apariția religiilor creștină și musulmană, încă din mileniul al III-lea înainte de Hristos. În prezent orașul s-a modificat treptat și astfel, Ierusalimul a devenit un faimos loc de pelerinaj, precum și una din cele mai dorite destinații turistice. Aceast aspect se datorează evident monumentelor sale vechi precum și unei promovării turistice foarte bine alcătuită și mediatizată. Nu e necesar să manifesti o religiozitate aparte pentru a fi impresionat de monumentele religioase, precum și de misterele și minunile petrecute în acele locuri consacrate. Nici un alt loc din lume nu se bucură de o mai mare bogăție și diversitate culturală și istorică, petrecută într-un spațiu geografic relativ mic, sub un soare alăturat unei clime dificile ce a îngreunat viața locuitorilor acestei zone.

Ierusalimul este locul istoriilor suprapuse, împărțite și intersectate a trei religii. Este locul și orașul unei hierofanii și, în consecință, a unei adorări reafirmate și susținute de-a lungul trecerii timpului prin numeroase gesturi de devoțiune. Istoria diferită uneori de aspectele creștinismului nu a afectat cu nimic sacralitatea orașului și a locurilor prin care și-a realizat misiunea Isus. Modificările religioase precum și existența unor religii diferite nu i-au contestat niciodată caracterul fundamental sacru, ci, dimpotrivă, l-au reafirmat din nou și din nou, astfel

încât să fie pe deplin justificat. În consecință, după un trecut de trei ori milenar, cele trei religii ale Orientului au rămas și atrag fiecare adepții ei pioși și dornici de mântuire

**CAPITOLUL VI, *Pelerinajele închinare Fecioarei Maria*** am încercat să structurez și să ofer o imagine de ansamblu asupra fenomenului pelerinajului și o să conturez o schiță a acestui fenomen în Transilvania secolelor XIX-XX. Mă voi axa asupra pelerinajelor închinare Fecioarei Maria iar în ceea ce privește geografia supusă atenției mele, mă voi apropia de acele locuri de pelerinaj ce au continuitate și popularitate ridicată începând cu 1848 până în anul 2000.

De astfel voi face cunoscute o serie de informații inedite din presa religioasă a epocii studiate și voi ilustra faptul că pelerinajul nu e un fenomen mediatizat doar în prezent, nu e un fenomen ce s-a desfășurat doar pe plan local în Transilvania secolelor trecute. Și în acea perioadă Biserica s-a implicat și a susținut și a promovat fenomenul, iar alăturarea lui cu turismul a fost și în trecut un element de normalitate și de dispută.

Voi efectua cercetări și studii pentru a observa dacă în funcție de diversitatea și de specificul religiei pelerinajul e o obligație, o condiție pentru obținerea mântuirii sau un gest binevenit pentru o reîmprospătare a vieții creștine. Dacă Biserica își asumă și ea un rol aparte în acest fenomen, susținându-l, promovându-l și utilizându-l cu scop de cateheză. Înălții prelați cheamă omenirea sau participă chiar ei alături de popor la gesturi de rugăciune și mortificare colectivă într-un loc cu semnificație spirituală importantă. Modul în care au fost fondate agenții de turism subordonate Bisericii, specializate pe pregătirea și promovarea unor pelerinaje autentice și realizate sub protectoratul și îndrumarea dorită de această instituție.

Pelerinajele închinare Fecioarei Maria sunt cea mai populară formă de devoțiune închinată Mariei, deoarece în credința populară ea nu e un personaj din trecut ci o prezență vie, care ascultă rugăciunile celor aflați în nevoi și intervine activ în viața lor. Credința în puterea tămăduitoare a Mariei, este la fel de mare precum credința în puterile Fiului ei. Între sfinți, Fecioara Maria ocupă locul cel mai de cinste, fiind mai presus decât toate puterile îngerești și atingând cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii omenești. Cinstirea deosebită pe care Biserica Ortodoxă și cea Catolică - o acordă Sf. Fecioare Maria se bazează pe elementele mariologiei creștine. Iar această devoțiune pe care o manifestă creștinismul față de Maria, reprezintă de fapt o formă de manifestare a cultului creștin.

În forma sa generală și originală, cultul s-a născut din dorința sufletului omenesc, de a exterioriza un sentiment intern. Astfel, a luat naștere și cultul religios. Din momentul creațiunii,

omul a avut în natura psihică a ființei sale, ideea de divinitate și predispoziții pentru religiozitate. Din punct de vedere istoric, cultul a evaluat ca fond și formă, până a ajuns la adevărata sa expresie în creștinism. Au fost nevoie de secole întregi ca să se statornicească doctrina despre Maica Domnului, de Sinoade Ecumenice și discuții aprinse pentru a se lămuri probleme importante, de cărți întregi și de tratate pentru a se statornici învățătura, pentru ca până la urmă problema să nu se fi epuizat sau rezolvat total, ci dimpotrivă, să fi luat proporții, ieșind din limitele ei, într-o extremă sau alta.

**CAPITOLUL VII *Pelerinajul în religia mahomedană***, m-am concentrat să demonstrez că nu există diferențe între cultele religioase sau între religii în ceea ce privește implicarea activă și mai ales obținerea unui profit de pe urma acestui gest popular dar totuși costisitor, poate doar în ceea ce privește locațiile unde se desfășoară pelerinajul. Dar există și locuri de pelerinaj comune mai multor religii sau culte religioase și uneori pentru buna și pașnica desfășurare a evenimentelor, sunt alese zile diferite, în care participă și sunt celebrate servicii religioase ale unui anumit cult sau religie. Cât despre Ierusalim, locul de închinare cel mai frecventat de creștinii din întreaga lume indiferent de religie, situația e una diferită și dificilă, datorită conflictelor din zonă și datorită teritoriului și vestigiilor comune împărțite cu evreii. Însă fluxul de pelerini spre acele locații este continuu și abundent, magnetismul zonei, curiozitatea, credința și importanța locului fiind deosebite.

Pelerinajul („haji”) – cel puțin o dată în viață, musulmanul este obligat să viziteze locurile sfinte ale orașului Mecca. Ultima lună a anului este consacrată acestui pelerinaj. În centrul orașului Mecca este situată Kaaba, un mic edificiu cubic, cel mai sfânt loc al islamului. După unii, Piatra Neagră pe care o conține ar fi fost adusă de către Adam din rai și pecetluită în sanctuar de către Avraam și fiul său Ismael.

Printre altele, legea islamică cuprinde și alte reguli, fiind interzisă consumarea de băuturi alcoolice și carne animală, dacă nu a fost obținută după recitarea unei formule ritualice.

Musulmanii, indiferent de țara sau zona geografică unde trăiesc, postesc într-un mod propriu o dată pe an, indiferent de ritul, cultura sau țara, din care fac parte. Postul islamic este obligatoriu pentru toți credincioșii și are loc în luna Ramadanului, cea de-a noua lună a anului conform calendarului lunar de care țin cont musulmanii. Postul se ține doar de la răsăritul la apusul soarelui, interval de timp în care credincioșii nu au voie să bea și să mănânce absolut

nimic. Însă odată cu apusul soarelui, până a doua zi dimineața, la răsăritul soarelui, credincioșii au voie să mănânce și să bea fără nicio restricție.

Practicarea acestui tip de post, de Ramadan este o poruncă stipulată și în Coran, cartea sfântă a tuturor musulmanilor. Astfel, în capitolul 5, versetul 183 din Coran stă scris că: „V-a fost statornicit vouă Postul și oricare dintre voi care este prezent în această lună să o țină de Post”.

În limba arabă, cuvântul pentru „post” este „sawm”, care înseamnă „a (se) abține” și este folosit atât cu referire la alimente cât și cu referire la acțiuni, gesturi, activități, la gânduri și cuvinte rele adresate semenilor sau altcuiva. Postul accentuează și impune în mod deosebit interdicții valabile tot anul: în timpul Ramadanului nu se minte, nu se jighește, nu se blestează, tocmai pentru a sporii efectul abstenenței de la mâncare și băutură, aducând în acest fel odată cu curățarea trupului și înălțarea spiritului.

Pe parcursul lunii de post, credincioșii musulmani sunt sfătuiți să îi reevalueze viețile în virtutea respectării regulilor și normelor de conduită islamică, să se împace cu cei care i-au supărat, să întărească legăturile de familie și relațiile cu prietenii și să scape de obiceiurile rele.

În timpul Ramadanului credincioșii musulmani trebuie să respecte și o serie de alte interdicții privind și alte elemente în afară de hrană. Ei nu au voie să folosească picături pentru ochi, să se certe, să asculte muzică și nici să întrețină relații sexuale. O interdicție controversată este aceea plasată asupra înghițirii salivei (proprie sau a altei persoane). Cei care respectă interdicția scuipe adesea, în timpul postului, pentru a nu-și potoli setea nici măcar cu propria salivă. Criticii acestei practici spun că ea e lipsită de bază doctrinară și că este un obicei care se opune spiritului Coranului, ce nu dorește să impună postul ca o formă de tortură.

Există anumite categorii de credincioși musulmani care pot beneficia de o amânare sau de o scutire a respectării postului. Între acestea se numără: persoanele bolnave, femeile la menstruație, femeile însărcinate sau cele care alăptează, copiii mici, călătorii (atunci când parcurg distanțe mari) sau oricine hrănește cincizeci de săraci în fiecare zi a postului.

Postul este cu alte cuvinte, o cerință obligatorie pentru credincioșii musulmani care prin îndeplinirea acestui pilon de bază al credinței islamice, sunt convinși că respectă una dintre poruncile directe ale lui Allah către ei. Credincioșii musulmani își propun ca prin ținerea postului complet de Ramadan să atingă așa-numita Taqwa. Aceasta este o stare specială care implică nu doar abținerea de la mâncat și băut pe timpul zilei, ci mai ales abținerea de la gânduri, fapte și

vorbe rele. Taqwa apare doar prin ținerea postului de Ramadan iar dimensiunea spirituală a aceste stări duce la purificarea inimii și a minții. Mai mult decât atât, postul de Ramadan a fost instituit chiar de către profetul Mohamed, cea mai respectată personalitate istorică și religioasă din întreaga lume musulmană, care insista asupra stricteții ținerii acestui post special. Se poate afirma și faptul că acest post este un act de pietate și recunoștință față de Allah, cel care i-a revelat profetului cartea sfântă.

**CAPITOLUL VIII *Regulamente statistici ritualuri*** e un capitol unde încerc și insist să discut și să aprofundez studiul pelerinajul autentic, ce are drept scop modificarea stării sufletești, aduce împlinire, iertare, pace, bine pentru cel care-l practică cu credința și respectarea ritualurilor necesare. Ritualurile sunt diferite, în funcție de cult, de religie, locație sau mentalitate colectivă atribuită unui loc consacrat. Astfel că unele pelerinaje presupun închinări numeroase, băi ritualice, drumuri făcute pe jos pe un traseu dificil, venerarea unor icoane sau relicve ale sfinților în timp ce altele presupun participarea la unele procesiuni comune de rugăciune- calea Crucii-. Fiecare pelerinaj autentic solicită o pregătire fizică, dar mai ales spirituală prealabilă deplasării propriu zise (post, rugăciune, mărturisirea păcatului etc.). Presupune parcurgerea unui drum, a unei distanțe de la pelerin la locul unde se regăsește cu divinul, presupune păstrarea noului eu spiritual dobândit în urma acestui gest, cât mai multă vreme, după reîntoarcerea acasă, la fel cum presupune și propovăduirea și împărtășirea spiritualului cu cei din familie și cu membrii comunității ce n-au putut participa la pelerinaj.

### ***Concluzii***

De-a lungul activității de cercetare m-am implicat în acțiunea de publicare și valorificare a informațiilor inedite și interesante, parvenite în urma acestei activități, în diverse publicații; voi încerca să subliniez aspectele referitoare la fenomenul pelerinajului; de astfel intenționez să ofer informații despre cele mai noi apariții în istoriografia domeniului; să particip la conferințe și simpozioane pe teme de istorie a Bisericilor și antropologie și, în fine, să finalizez proiectul de cercetare la care m-am angajat.

Despre acest fenomen s-au scris și s-a publicat numeroase studii și lucrări de specialitate. Interesul asupra acestui fenomen fiind unul constant și intens încă din perioada apariției și dezvoltării timide a presei în spațiul transilvănean.

Informațiile referitoare la pelerinaje sunt puține în primele numere ale publicației, însă treptat apar tot mai multe date, mergând de la o definiție și descriere teoretică a fenomenului, până la relatările unor mărturii personale ale unor pelerini ce au trăit această experiență.

De cele mai multe ori, Biserica preferă să organizeze ea singură aceste pelerinaje, grupul să fie însoțit de preot, care pe parcursul deplasării să desfășoare activități specifice: rugăciuni, discuții pe teme spirituale. Pelerinajul în stil tradițional însemna călătoria ca o penitență, însă pare că astăzi lucrurile au început să se schimbe. Pelerinajul modern este un pact pe care industria turismului l-a încheiat cu religia.